

Jaaroverzicht operationele activiteiten 2021

INHOUD

Inleiding	3
1 Dierzorg - hulpverlening	4
1.1 Valse meldingen	5
1.2 Meldingen over niet-walvisachtigen in nood	6
1.3 Meldingen over bruinvissen in nood	6
1.4 Meldingen over overige walvissoorten in nood	10
1.4.1 Dolfijnen.....	10
1.4.2 Walvissen	12
1.5 Dode dieren	14
1.6 Training vrijwilligersnetwerk en reddingsorganisaties langs de kust	14
2 Educatie	15
2.1 Educatieve activiteiten 2021	15
2.1.1 Het Reizende Walvisziekenhuis	15
2.1.2 Het digitale lespakket De Walviswereld Dichtbij	17
2.1.3 Website en Social media	19
2.2 Verwacht educatief bereik voor 2022	20
3 Wetenschap	21
4 Bouw educatief walvisopvangcentrum	22
4.1 Impressie van de bouwwerkzaamheden	24

INLEIDING

Dit verslag geeft een overzicht van de verschillende operationele activiteiten die in 2021 door Stichting SOS Dolfijn zijn verricht.

Alle werkzaamheden van SOS Dolfijn zijn gerelateerd aan de missie, visie en daarop afgestemde doelstellingen. De organisatie drijft daarbij op de drie pijlers **Dierzorg/hulpverlening, Educatie en Wetenschap** en heeft tot doel via de activiteiten een bijdrage te leveren aan het behoud en de bescherming van walvisachtigen in de Noord- en Waddenzee. Daarnaast komt SOS Dolfijn via professionele hulpverlening aan in nood geraakte walvisachtigen tegemoet aan een brede maatschappelijke wens om dieren in nood hulp te bieden. Hoewel in 2021 de stichting niet over opvangfaciliteiten beschikte en daardoor geen opvang aan kleine walvisachtigen heeft kunnen bieden, kan er veel kennis worden geworven vanuit de noodhulpverlening die ingezet kan worden bij vraagstukken over bescherming van walvissoorten en heeft de organisatie de andere hulpopties ingezet om dieren in nood te voorzien van de best mogelijke hulp.

Om tot brede maatschappelijke kennis en draagvlak te komen, moet de maatschappij op een toegankelijke wijze worden geïnformeerd. Wetenschap leidt tot vermeerdering van kennis maar is voor het overgrote deel van de maatschappij niet beschikbaar of niet toegankelijk genoeg. SOS Dolfijn zet wetenschappelijke kennis om in toegankelijke informatie en maakt aantrekkelijke educatieve materialen zodat mensen interesse gaan krijgen in het onderwerp. Hiermee wordt draagvlak gecreëerd in de maatschappij welke nodig is om tot maatschappelijke actie te komen.

De personele organisatie binnen SOS Dolfijn bestond in 2021 uit een team van 1 vaste medewerker, ruim 1 fte, die alle taken en activiteiten die nodig zijn om bovenstaande doelstellingen te bereiken heeft uitgevoerd. Naast het vaste team wordt de organisatie ondersteund door een grote groep vrijwilligers. Ongeveer 60 personen zijn in 2021 bereid zich vrijwillig in te willen zetten op het gebied van dierzorg. Daarnaast wordt het educatieve team van SOS Dolfijn ondersteund door een groep van zo'n 20 vrijwilligers.

1 DIERZORG - HULPVERLENING

Via de afdeling **dierzorg & (nood)hulpverlening** heeft SOS Dolfijn tot doel om walvisachtingen die in de Noordzee en Waddenzee in nood verkeren tot hulp te zijn. Het rescue team van SOS Dolfijn staat daartoe 24/7 paraat en “on-call” om walvisachtingen die in een directe noodsituatie verkeren hulp te verlenen.

In 2021 heeft het reddingsteam van SOS Dolfijn in totaal 234 meldingen ontvangen en in behandeling genomen. Een ongekend hoog aantal meldingen voor de stichting. Er valt hierbij een onderverdeling te maken in meldingen over dode dieren, levend gestrande dieren (walvissen), levende dieren op het strand (bv. zeehonden), levend (nog) zwemmende dieren, valse meldingen en overige casussen (bv. advies wereldwijd op gebied van dierenwelzijn of hulpverlening).

Tabel 1 geeft een overzicht van de door SOS Dolfijn ontvangen en behandelde meldingen in 2021.

Een uitgebreider overzicht over de in behandeling genomen aangemelde dieren door SOS Dolfijn is op de website van SOS Dolfijn gepubliceerd onder de documentnaam:

“Overzicht in behandeling genomen dieren door SOS Dolfijn 2013-2021” te vinden via de link:
<https://www.sosdolfijn.nl/help-mee/anbi-en-overzichten>

Received and processed (emergency) reports by SOS Dolfijn in 2021						
Stranded dead animals	Live stranded Cetaceans	Live stranded seals / other animals	Animals at sea, still swimming	False reports	Other casus	Total Reports
Harbour Porpoise 94	Harbour Porpoise 15	56	No determination possible 3	No animal involved 2		
White-sided dolphin 1	Sperm whale 1		Harbour Porpoise 16	Incomplete report 2		
Dolphin 1	Beaked whale 2		Bottlenose Dolphin 4	Phonecall disconnected 14		
species unknown			Grey whale 1			
Shark 1			Dolphin species unknown 3			
Bottlenose dolphin 1			Humpback whale 3			
Seals 7			Orca 1			
			Seal 2			
			White beaked dolphin 1			
			Walrus 3			
Totals 105	18	56	37	18	0	234

Tabel 1: Overzicht ontvangen en in behandeling genomen meldingen 2021

De afhandeling van walvismeldingen is vaak complex van aard en bestaat in eerste instantie uit het determineren van de soort en het maken van een juiste inschatting van de situatie van het aangemelde dier. Afhankelijk van de situatie en de diersoort kan vervolgens de voor het dier meest geschikte vorm van hulp worden bepaald. Deze hulp kan sterk uiteenlopend zijn. Voor een levend gestrande bruinvis is vanzelfsprekend een andere vorm van interventie nodig dan bijvoorbeeld voor een gezonde bultrug die zwemmend wordt waargenomen voor de kust.

Bij de noodhulpverlening wordt ervoor gezorgd dat dieren in nood op een voor het dier zo geschikt mogelijk wijze worden geholpen. Bij overwegingen die worden gemaakt tijdens besluitvorming over de best mogelijke handelingswijze voor het dier, staat het welzijn van het dier voorop. De unieke expertise en ervaring van SOS Dolfijn op gebied van o.a. medische zorg, gedrag en stress bij walvisachtigen is daarbij van essentieel belang. Hoewel de noodhulpverlening aan individuele dieren geen directe bijdrage levert aan de algemene doelstelling voor behoud en bescherming van soorten, draagt het voor het unieke dier bij aan betere kansen op overleven, reduceren en/of stoppen van pijn, stress of (ernstig) lijden.

Verdwaalde en verzwakt geraakte jonge bruinvis Eemsdelta 19-08-2021

1.1 VALSE MELDINGEN

Bij 18 van de in totaal 234 meldingen bleek het te gaan om valse meldingen. In deze categorie vallen meldingen waarbij mensen een voorwerp of andere diersoort voor een walvis in nood aanzien, meldingen waarbij de beller direct ophangt, meldingen waarbij mensen per ongeluk en/of onbedoeld het noodnummer bellen, of mensen, vaak jongeren, die “voor de grap” bellen. Bij het gros van deze meldingen is het overduidelijk dat het een valse melding betreft. Maar in sommige gevallen zijn de melders erg overtuigd van wat ze denken te hebben gezien. Alle meldingen over

dieren die mogelijk in de problemen zijn, worden serieus en in behandeling genomen. In 2021 betrof het hoofdzakelijk meldingen waarbij de verbinding verbroken werd en zijn er niet hele specifieke voorbeelden te benoemen.

1.2 MELDINGEN OVER NIET-WALVISACHTIGEN IN NOOD

Primair staat SOS Dolfijn 24/7 klaar voor het aannemen van meldingen waarbij er (mogelijk) sprake is van walvisachtigen in nood op zee of wanneer er walvisachtigen levend op het strand worden aangetroffen. Echter worden er ook meldingen ontvangen die andere diersoorten betreffen zoals elk jaar een relatief groot aantal zeehonden. In 2021 kreeg SOS Dolfijn 56 meldingen over zeehonden. Dat is meer dan een verdubbeling van het aantal meldingen ten opzicht van voorgaande jaren. Mogelijk voortvloeiend uit een nieuw beleid via het [Zeehondenakkoord](#) waarbij terughoudender moet worden gehandeld met meldingen vanuit de zeehondenopvangcentra. Uiteraard worden ook deze meldingen in behandeling genomen en wordt ervoor gezorgd dat deze meldingen bij de juiste organisaties en hulpverleners op gebied van de betreffende diersoort terecht komen.

1.3 MELDINGEN OVER BRUINVISSEN IN NOOD

In totaal heeft SOS Dolfijn 125 meldingen over bruinvissen ontvangen. In 15 gevallen ging het om levende dieren, in 16 gevallen over in zee zwemmende bruinvissen en de overige 94 meldingen betrof dode bruinvissen. Het aantal meldingen dode dieren lag in 2021 hoger dan voorgaande jaren door een massastranding bruinvissen in de zomerperiode op de Waddeneilanden. Maar liefst 190 bruinvissen werden eind augustus dood aangespoeld aangetroffen. Meest opmerkelijke vondst bij het onderzoek naar deze strandingsoorzaak aan de Universiteit Utrecht was de aanwezigheid van *Erysipelothrix rhusiopathiae*, een bacterie die tot bloedvergiftiging kan leiden bij walvisachtigen.

De eerste belangrijke stappen bij de in behandeling name van de melding over dieren zijn het verkrijgen van een juist beeld van de situatie, de toestand waarin het dier verkeerd en het determineren van de soort. Vandaaruit wordt een verdere inschatting gemaakt van de hulp die al dan niet moet worden geboden.

Beoordeling t.b.v. de keuze voor meest geschikte noodhulpverlening

Normaal gesproken bestaat de keuze voor nood-hulpverlening bij met name kleine walvisachtigen uit 4 opties: directe terugplaatsing naar zee, opvang en rehabilitatie, euthanasie en in gevallen waarbij hulpverlening onmogelijk is, de keuze om niet tot hulpverlening over te gaan. Begin 2017 heeft SOS Dolfijn de voormalige vestigingslocatie Harderwijk verlaten waardoor er geen beschikking meer was over een geschikte opvangfaciliteit. De keuze voor opvang en rehabilitatie kwam hiermee tijdelijk te vervallen. 2021 is op Landgoed Hoenderdaell in Anna Paulowna aannemer JRM Bouw van

start gegaan met de bouw van het nieuwe centrum voor SOS Dolfijn . Een fantastische mijlpaal voor de stichting die enkele jaren zoekende was naar een nieuwe locatie en onderkomen. Maar ook in 2021 was er nog geen faciliteit beschikbaar voor de opvang van kleine walvisachtigen, waardoor ook in 2021 deze vorm van hulp niet kon worden geboden.

De beoordeling van de levend gestrande bruinvissen heeft zich daarom gericht op de twee voor deze diersoort overgebleven opties: directe terugplaatsing in zee en euthanasie.

Uitkomst beoordelingen

In 2021 zijn er 15 levend gestrande bruinvissen bij SOS Dolfijn aangemeld. Al deze dieren hadden hulp nodig. Een bruinvis op het strand is meestal ernstig ziek, gewond of verzwakt of kan wanneer het niet ziek is meestal niet zelfstandig terugkeren naar zee.

In 2 van de 15 gevallen heeft SOS Dolfijn na beoordeling van de situatie geadviseerd het dier te euthanaseren. In 1 geval heeft SOS Dolfijn zelf de euthanasie van het dier verzorgd met behulp van een dierenarts van een collega organisatie en in 1 geval is de euthanasie uitgevoerd door een lokale dierenarts. In 3 gevallen hebben de melders/vinders van het dier, zonder overleg met SOS Dolfijn, gepoogd het dier vanaf de strandingslocatie terug te duwen in zee. 5 bruinvissen overleden op de strandingslocatie of onderweg naar een locatie waar het dier tijdelijk verzorgd kon worden. 1 bruinvis werd na de melding niet meer waargenomen en is vermoedelijk toch met opkomend water weer zelf losgekomen. 2 bruinvissen werden na beoordeling geschikt bevonden voor een directe vrijlating terug op zee en konden met behulp van de KNRM of Reddingsbrigade op open zee worden vrijgelaten. 1 bruinvis is tijdelijk een vorm van opvang geboden in het Boudewijn Seapark in Brugge en overleden.

Wanneer in Nederland (op advies van SOS Dolfijn) wordt besloten een dier te euthanaseren, wordt het dier na euthanasie altijd onderworpen aan postmortaal onderzoek aan de [faculteit Diergeneeskunde](#) van de Universiteit Utrecht. Hoewel een besluit tot euthanasie altijd een lastig besluit is, bevestigen tot op heden de conclusies uit de onderzoeken altijd dat euthanasie de beste keus was voor het dier.

Onderstaand een aantal voorbeelden levend gestrande bruinvissen die werden aangemeld bij SOS Dolfijn:

Levend gestrande bruinvis bij Bloemendaal 17-01-2021

Op het strand verzorgd door lokale hulpverleners maar onderweg naar de dolfijnamulance overleden. Het betrof een mannelijke volwassen bruinvis van 1.40 meter lang en 39 kg zwaar met beiderzijds een longontsteking.

Foto door vinder Juriaan Tromperts

Levend gestrand bruinvis Texel 18-02-2020

Besluit tot euthanasie. Het dier was vermagerd en de huidlaesies verraden langdurige onderliggende medische problemen. Voor de stranding toonde het dier al ruim een half uur geen zwemgedrag.

© Jeroen Hoekendijk
Foto Jeroen Hoekendijk

Levend gestrande bruinvis op Texel 23-02-2021

De bruinvis verkeerde in een goede voedingstoestand en na klinisch onderzoek door SOS Dolfijn beoordeeld als geschikt voor een directe terugplaatsing in zee. Hoewel gestrande bruinvissen vaak onderliggende problemen hebben is bij gebrek hebben aan opvangfaciliteit dat het dier mogelijk een reële kans van overleven in zee heeft. Met behulp van KNRM Oudeschild teruggebracht naar zee.

Foto door Rowanne Huisman – dierverszorger Ecomare

Dode bruinvis Elburg 31-05-2021

Een dode bruinvis word gemeld op een botenhelling midden in de plaats Elburg ver weg van zee. Onderzoek toont aan dat het dier er vermoedelijk is neergelegd. In de maag worden geen sporen van zoetwatervissen aangetroffen of aanleidingen voor verblijf in zoetwater dan wel een stranding.

loermeeuw

Naast de 15 levend gestrande bruinvissen heeft SOS Dolfijn in 2021 16 meldingen binnengekregen over (nog) in zee zwemmende bruinvissen. Vaak betrof dit meldingen waarbij de dieren niet in de problemen waren maar die wel in behandeling moesten worden genomen omdat bijvoorbeeld de melder zich zorgen maakte over de situatie van het dier en er door de melder aan SOS Dolfijn een beoordeling van de situatie werd gevraagd. In sommige gevallen was er onduidelijkheid over de soort die de melder dacht waar te nemen en werd SOS Dolfijn ingeschakeld voor het maken van een juiste determinatie.

Bij 1 van deze meldingen zag de havenpolitie een bruinvis zwemmen in de haven van Delfzijl. Het dier toonde afwijkend zwemgedrag, maar verdween na een observatieperiode weer uit het zicht. Het dier strandde dagen later levend aan in slechte condities.

1.4 MELDINGEN OVER OVERIGE WALVISSOORTEN IN NOOD

In 2021 heeft SOS Dolfijn naast de bruinvismeldingen ook meldingen ontvangen over andere walvisachtigen die mogelijk in nood verkeerde.

Uit **Tabel 1** op bladzijde 4 is op te maken dat SOS Dolfijn in totaal 19 meldingen over dolfijnen en walvissen (in nood) heeft ontvangen. Bij een groot aantal van deze meldingen betroffen het dieren die (nog) zwemmende waren, 2 meldingen betroffen een levend gestrande walvisachtige.

1.4.1 DOLFIJNEN

Verdwaalde dolfijn Oosterschelde

Op 17 oktober 2021 word vanaf het rondvaartschip de MS Onrust een dolfijn waargenomen in de Oosterschelde. De bemanning heeft ervaring met bruinvissen, een soort die wel vaker voorkomt in het gebied. Zij plaatsen in de avond een filmpje online op de social mediakanalen van het bedrijf. Deze beelden worden gemeld bij SOS Dolfijn. Op de beelden is duidelijk te zien dat het een tuimelaar dolfijn betreft. Een soort die zelden wordt waargenomen in de Oosterschelde. De keren dat dit wel gebeurde was het vaak met dodelijk afloop. Het team maakt zich dan ook zorgen alhoewel het zwemgedrag normaal lijkt. SOS Dolfijn stuurt in de dagen erna eigen vrijwilligers naar het gebied om te monitoren en de gezondheid van het dier in kaart te brengen. Ook lokale hulpverleners helpen mee om de gezondheid en de waarnemingen van het dier in kaart te brengen.

Foto eerste waarneming vanaf MS Onrust

Bijna zeven weken lang komen er regelmatig waarnemingen binnen over de dolfijn. Soms ontvangt SOS Dolfijn hierbij ook beelden of filmpjes waarop beoordeling van het dier mogelijk is. Een aantal keren gaat het team ook ter plaatse om het dier te monitoren en ademhaling controles uit te voeren. Alle keren wordt er geen afwijkend gedrag gezien. Maar de locatie is ongebruikelijk voor een dolfijnachtige. Het dier naar buiten begeleiden is niet mogelijk. De dolfijn zwemt immers actief in een groot gebied en toont geen interesse in vaartuigen. Het is dan ook niet aannemelijk dat het dier een vaartuig zou volgen. Bovendien moet de dolfijn zelf de kering doorzwemmen terug naar zee of via de Roompot sluizen. Zolang een dier zelf actief zwemt, kan het dier het beste met rust worden gelaten zodat het dier zelf de weg naar buiten kan vinden.

Op 4 december 2021 wordt SOS Dolfijn gebeld door een dame die de dolfijn meent dood te hebben aangetroffen. Het dier drijft voor de kant tussen Poortvliet en Scherpenisse. Een team van RTZ Zeeland gaat ter plaatse om het dier te bergen voor onderzoek aan de Universiteit Utrecht. Eerste bevindingen van de sectie tonen dat het dier levend gestrand was geweest en wellicht met het opkomende water weer was los gekomen. Walvisonderzoekster Lonneke IJsseldijk laat aan SOS Dolfijn weten dat het dier in de nekpartij en staart bijtewonden had die overeenkomen met die van een grijze zeehond. Bacteriologisch en histologisch onderzoek is ingezet. De dolfijn had een longontsteking en er kwam veel hersenvocht uit het dier, dat kan weer passen bij een Brucella infectie. De dolfijn had recent nog wel gegeten.

© 112markiezen.nl

Foto van de berging van het dier

1.4.2 WALVISSEN

Bij meldingen over grote walvisachtigen is niet altijd goed te herleiden of de melders daadwerkelijk een walvis hebben gezien of een ander object dat voor en walvis werd aangezien. Toch neemt SOS Dolfijn elke melding serieus en onderzoekt of hetgeen dat de melder heeft waargenomen daadwerkelijk een walvis is en/of het dier zich mogelijk in een gevaarlijke of noodsituatie begeeft.

In 3 gevallen was een zekere determinatie van de soort niet mogelijk doordat er geen geschikt beeldmateriaal aangeleverd kon worden. Een aantal gevallen betroffen waarnemingen waarbij de melder zeker meende een grotere walvisachtige te hebben gezien. Gedetailleerde omschrijvingen werden wel gegeven maar waarbij zonder beeldmateriaal geen zekere determinatie kon worden gegeven.

Potvis

Op 7 januari 2021 word er op de Vliehors bij Vlieland een grote gestrande walvis aangetroffen. Het dier word eind van de middag ontdekt tijdens een patrouilletteocht en gemeld door de

luchthaventoren. SOS Dolfijn activeert het '[Walvisprotocol](#)' en adviseert dat een terugplaatsing in zee niet mogelijk is. Het gebied word afgezet om het dier rust te bieden. Al een uur na de melding overlijdt de potvis op de strandingslocatie.

Grijze walvis

7 maart 2021 ontvangt SOS Dolfijn een verzoek om hulp van Nederlandse toeristen op bezoek in Rabat, Marokko. Zij zien een grote walvis zeer dicht op de kust en maken zich grote zorgen en het verzoek word gedaan of SOS Dolfijn lokale hulpverleners kan inschakelen. SOS Dolfijn activeert het netwerk. Ook komen er op verzoek beelden. Deze tonen een Grijze walvis (*Eschrichtius robustus*). Voor de soort is het niet ongekend om dicht op de kant te zwemmen. Het is een walvissoort die zich voed met bodemdieren. De locatie echter is ongekend uniek. In de Atlantische Oceaan is de soort al honderden jaren uitgestorven! T/m april komen er nog waarnemingen o.a. voor de Italiaanse kust. Daarna verdwijnt het dier uit zicht.

Spitssnuitdolfijnen

Op 2 oktober 2021 ontvangt SOS Dolfijn een melding via een meneer die bij Monster op het strand twee levende Spitssnuitdolfijnen heeft aangetroffen. Meneer herkend de soort onmiddellijk. Het zijn diepzeedieren die maar moeilijk kunnen overleven in de Noordzee en doordat de dieren enorm stressgevoelig zijn overlijden ze vaak al kort na de stranding. SOS Dolfijn coördineert een hulpactie. De KNRM-posten uit de regio schalen groots op en doen een poging de dieren terug in zee te helpen. Beiden dieren overleven de stranding echter niet ondanks alle inzet.

Gestrande spitssnuitdolfijn bij Monster

Uit de eerste bevindingen van het onderzoek bleek dat beide vrouwelijke dieren lacterend waren en dus nog jongen bij zich hadden die zoogden. Het hulpverlenersnetwerk werd opnieuw geactiveerd om naar deze dieren uit te kijken. Maar er werd niets meer waargenomen in de dagen erna.

1.5 DODE DIEREN

SOS Dolfijn komt normaal gesproken alleen fysiek in actie bij meldingen waarbij dieren in nood verkeren. Wanneer SOS Dolfijn meldingen ontvangt over dode dieren, controleert en beoordeelt SOS Dolfijn (voor zover mogelijk) in welke toestand de dieren verkeren en of ze eventueel geschikt zijn voor het onderzoeksproject van het Ministerie van LNV. Wanneer dieren vers genoeg lijken voor onderzoek, draagt SOS Dolfijn de melding over aan de Project Coördinator Cetaceans van de afdeling Department of Pathobiology van Universiteit Utrecht, welke de postmortale onderzoeken t.b.v. dit onderzoek uitvoert. Niet verse dieren worden aangeboden voor destructie of achtergelaten in de natuur. SOS Dolfijn zorgt er daarbij voor dat de melding bij juiste organisaties terecht komt die de verwerking van het dode dier verzorgen.

In 2021 was er in de maand augustus een ongekeerde piek in het aantal bruinvisstrandingen op de Waddeneilanden. SOS Dolfijn ontving verschillende meldingen en pakte direct coördinatie op zodat dieren niet dubbel geteld werden en de strandingen goed in kaart konden worden gebracht en voldoende dieren geborgen konden worden voor onderzoek. Zoals eerder genoemd was een opvallende overeenkomst in de dieren een bacterie die bij walvissen fatale bloedvergiftiging kan veroorzaken.

1.6 TRAINING VRIJWILLIGERSNETWERK EN REDDINGSORGANISATIES LANGS DE KUST

Het werkgebied van SOS Dolfijn is groot. In de periode dat SOS Dolfijn opvang kon bieden, werden gestrande dieren aangemeld vanuit het Noord-Franse, Belgische, Nederlandse en Duitse kustgebied. Maar zelfs alleen het Nederlandse kustgebied is dusdanig groot dat SOS Dolfijn vaak een relatief lange aanrijtijd nodig heeft om ter plaatse van het gestrande dier te komen. Dat betekent dat SOS Dolfijn voor de directe eerste hulp van gestrande dieren voor een groot deel afhankelijk is van mensen die dicht werken en/of wonen bij de kust en die tijd en mogelijkheden hebben om 'op elk moment' naar het strand te gaan om eerste hulp aan gestrande dieren te verlenen.

Om ervoor te zorgen dat de personen die tot dit netwerk behoren de juiste handelingswijze verrichten, is het nodig de mensen op te leiden. SOS Dolfijn geeft hiertoe speciale trainingen "Eerste Hulp bij Walvissen in Nood". Deze cursus is begin 2020 compleet vernieuwd en uitgebreid om

hulpverlening naar een nog professioneler niveau te helpen. Ondanks de lockdown en alle maatregelen in de bestrijding tegen het Corona virus, zijn ook in 2021 door SOS Dolfijn weer een behoorlijk aantal mensen opgeleid met deze speciale training. Voor de komende jaren ligt er een opleidingstraject klaar om tientallen bestaande en nieuwe hulpverleners op te leiden en te voorzien van adequate kennis.

2 EDUCATIE

Educatie is de afgelopen jaren een steeds belangrijkere pijler van de organisatie geworden. Vanuit de visie dat zonder kennis in de maatschappij maatregelen ter bescherming van het zeemilieu en de daarin levende flora en fauna zich lastig zullen vormen, heeft SOS Dolfijn de afgelopen jaren sterk ingezet op educatie. In 2015 zijn diverse moderne en professionele educatieve materialen ontwikkeld, waaronder *Het Reizende Walvisziekenhuis*; een educatieve tentoonstelling die rondom het opvangcentrum kon worden geplaatst. In 2016 was de lancering en ingebruikname van de nieuwe educatieve materialen waarmee SOS Dolfijn sindsdien regelmatig locaties bezoekt waar de organisatie het algemene publiek kan leren over de zee en haar flora en fauna. Het aantal aanvragen voor een bezoek van Het Reizende Walvisziekenhuis neemt jaarlijks toe. Het aantal bezoeken dat met Het Reizende Walvisziekenhuis kan worden afgelegd is beperkt. Daarom maakt de organisatie naast Het Reizende Walvisziekenhuis ook gebruik van andere educatieve materialen en kanalen zoals social media, website en een digitaal lespakket.

2.1 EDUCATIEVE ACTIVITEITEN 2021

Educatie kan op veel verschillende manieren worden gegeven. SOS Dolfijn benadert via 4 hoofdkanalen het algemene publiek. Met Het Reizende Walvisziekenhuis brengt SOS Dolfijn bezoeken aan scholen en evenementen waarbij zowel kinderen als volwassenen worden aangesproken. Via het door de organisatie ontworpen digitale lespakket *De Walviswereld Dichtbij* probeert de stichting grote groepen kinderen te bereiken en via website en social media worden zowel volwassenen als jongeren geïnformeerd.

2.1.1 HET REIZENDE WALVISZIEKENHUIS

Met Het Reizende Walvisziekenhuis kan SOS Dolfijn het publiek op een intensieve wijze bereiken. Deze mobiele educatieve tentoonstelling heeft de vormgeving van een veldhospitaal waarin kinderen en hun ouders op een speelse wijze ontdekkingen kunnen doen over de zee en haar bewoners. De bezoekduur van gasten aan Het Reizende Walvisziekenhuis is relatief lang. Vaak verblijven ouders met kinderen tussen de 10 en 20 minuten in het veldhospitaal waarbij zij verschillende spellen uitvoeren, de educatieve posters bekijken en/of een Doe-boekje met vragen invullen waarbij de bezoekers een algemene indruk krijgen van welke soorten walvissen er in de

Noordzee leven, wat voor soort dieren het eigenlijk zijn, hoe het voedselweb in elkaar steekt en welke gevaren de dieren in het leefgebied tegenkomen. SOS Dolfijn vindt het van belang dat bezoekers inzicht krijgen in wat men zelf zou kunnen doen om het leefgebied van deze dieren en de natuur in het algemeen te beschermen.

Helaas zijn in 2021 vrijwel alle evenementen vanwege het Corona virus geannuleerd. Het educatieteam van SOS Dolfijn heeft de bezoeken met Het Reizende Walvisziekenhuis enkel kunnen uitvoeren op de nieuwe locatie Landgoed Hoenderdaell. De bezoekers van Landgoed Hoenderdaell waren reuze enthousiast over het veldhospitaal.

Opstelling Het Reizende Walvisziekenhuis op Landgoed Hoenderdaell

Naast de openstelling van het veldhospitaal heeft het educatieteam nog een gastles verzorgd op een basisschool in Bunnink. In de zomer heeft het team meegedaan aan een City Clean up en samen met enthousiaste mensen het centrum van Scheveningen opgeruimd. Op 23 oktober heeft SOS Dolfijn een leuke beach clean up georganiseerd waarbij het strand tussen Petten en Callantsoog is

opgeruimd. Voorafgaand aan de opruimactie hebben de deelnemers een rondleiding gekregen bij het kunstwerk “The Wall of Shame” van Arnold Gronert. Een combinatie kunstwerken gemaakt van afval.

De beach cleaners

Bereik in 2021

De bezoekersaantallen op de evenementen lopen normaal jaarlijks uiteen van enkele honderden tot een paar duizend mensen per dag. SOS Dolfijn kan via die werkwijze in relatief korte tijd veel mensen op een intensieve manier bereiken. Hoewel een nauwkeurige schatting van het bereik lastig is te maken (bezoekersaantallen zijn niet altijd even duidelijk en ook niet alle bezoekers van een evenement bezoeken SOS Dolfijn), bereikt SOS Dolfijn naar schatting normaliter 10.000 - 15.000 mensen en kan deze mensen zo kennis laten maken met de stichting, het werk van de stichting en de natuureducatie. In 2021 lagen deze aantallen uiteraard vele malen lager. Toch heeft SOS Dolfijn enkele duizenden mensen bereikt via deze weg.

2.1.2 HET DIGITALE LESPAKKET DE WALVISWERELD DICHTBIJ

Het uitbreiden van bezoeken met Het Reizende Walvisziekenhuis zal in de nabije toekomst beperkt zijn tot een maximum van 20-25 bezoeken per jaar. Om maatschappelijk draagvlak te creëren voor het nemen van maatregelen die walvissen en hun leefgebied in de toekomst zullen beschermen, is het nodig grotere groepen mensen te bereiken. SOS Dolfijn heeft hiervoor in 2017 de weg van de scholen gekozen. 2017 heeft in het teken gestaan van de ontwikkeling van een educatief digitaal lespakket voor basisscholen. Het digitale lespakket richt zich op leerlingen en de leerkrachten van basisscholen en sluit naadloos aan op de andere educatieve activiteiten en materialen van SOS

Dolfijn. Met dit lespakket kunnen de educatieve doelstellingen van SOS Dolfijn nog beter worden bereikt. Leraren die met de leerlingen de lessen uit het lespakket volgen leren over walvisachtigen in de Noordzee, vergroten hun kennis en bewustwording over de problemen en gevaren in de Noordzee, zoals overbevissing, bijvangst, vervuiling, geluidsverstoring en klimaatverandering, leren over voedselketens met in het bijzonder de rol van walvisachtigen, worden zich meer bewust van de relatie tussen mens en natuur en vergroten hun kennis van en ontwikkelen bewustwording over de oplossingen die kunnen bijdragen aan gezonde en veilige Noordzee.

Het lespakket is gratis voor scholen beschikbaar en wordt aangeboden via een speciaal daarvoor ingerichte website: <https://www.dewalviswereldichtbij.nl/>

Homepage lespakket. Foto: SOS Dolfijn

Praatplaat lespakket. Foto: SOS Dolfijn

Scholen kunnen, wanneer zij gebruik maken van het digitale lespakket, ook Het Reizende Walvisziekenhuis boeken voor een bezoek aan de school. De kennis die tijdens de lessen is opgedaan kan op een speelse wijze in Het Reizende Walvisziekenhuis worden ingezet en getoetst. SOS Dolfijn denkt dat via deze weg de beide educatieve kanalen elkaar versterken.

Bereik 2021

In januari 2018 is het lespakket gelanceerd. Hierbij zijn o.a. ruim 2500 scholen aangeschreven. Door het Corona virus is het aantal aanvragen voor een bezoek van Het Reizende Walvisziekenhuis voor scholen in 2021 laag geweest. Daarentegen wordt er via het digitale lespakket een grote groep gebruikers bereikt. In 2021 kende de website van het digitale lespakket ruim 2000 gebruikers. Een verdubbeling met het voorgaande jaar 2020. Promotie van het digitale lespakket vindt plaats via Google Adwords en via de website Portalengroep.

2.1.3 WEBSITE EN SOCIAL MEDIA

Via de website en verschillende platforms op social media houdt SOS Dolfijn het publiek op de hoogte van zowel de activiteiten van de stichting als ook van actualiteiten op gebied van walvissen en natuur, interessante nieuwsartikelen, onderzoeken en waarnemingen. Walvissen in en rondom het Noordzeegebied staan hierbij centraal. Met name de social media lenen zich goed voor dagelijks contact met onze doelgroepen.

Via de social media uit SOS Dolfijn regelmatig boodschappen die de bezoekers attenderen op natuurproblematieken en wordt er aangegeven wat de bezoeker zelf kan doen om de natuur te beschermen. SOS Dolfijn hoopt doormiddel van het regelmatig onder de aandacht brengen van natuuronderwerpen de bezoekers van deze informatieplatforms een groter bewustzijn te geven over natuur, gevaren voor dieren in de natuur en wat de bezoeker zelf kan doen om de natuur een handje te helpen veilig en schoon te houden.

Bereik 2021

De website www.sosdolfijn.nl is in 2021 door bijna 24.000 bezoekers bezocht. De bezoekers kwamen voor het grootste deel uit Nederland. Maar ook vanuit de Verenigde Staten, België en Duitsland werd informatie opgezocht op de website. Delen van de website zijn ook in de Duitse en Engelse taal beschikbaar. Het aantal bezoekers is een daling t.o.v. het jaar ervoor toen de site nog door ongeveer 34.000 bezoekers bezocht werd.

Wat betreft het aantal volgers van de [Facebookpagina](#) van SOS Dolfijn ziet de stichting opnieuw een stijging t.o.v. 2020. Eind 2020 lag het aantal volgers op 12.863, 31 december 2021 liet een totaal aantal volgers van 13.377 zien. Het berichtbereik is in 2021 gemiddeld 3000 bereikte personen per bericht. Met een piek van ruim 30.000 bereikte personen.

Sinds december 2016 heeft SOS Dolfijn een account op [Instagram](#). Eind december 2016 volgden ruim 270 personen het account en zag SOS Dolfijn een wekelijkse groei in het aantal volgers. Deze groei heeft zich in de jaren daarop voortgezet, eind december 2021 werd het account inmiddels door ruim 1400 personen gevolgd. Deze stijging is vooral gelegen in het steeds populairder worden van dit medium.

Het [Twitteraccount](#) van SOS Dolfijn telde op 31 december 2020 2450 volgers. Onder meer bij strandingen en waarnemingen van walvissen wordt het Twitteraccount actief gevolgd door geïnteresseerden voor de actuele stand van zaken waaronder diverse landelijke media. Op 31 december 2021 telde het Twitteraccount van SOS Dolfijn 2600 volgers. Ondanks een afname van populariteit van het medium Twitter ziet SOS Dolfijn een blijvende stijging in het aantal volgers op het Twitteraccount van de stichting. Vermoedelijk komt dit met name door de snelheid waarmee

voor het publiek interessante informatie wordt gedeeld zoals bijvoorbeeld bijzondere waarnemingen langs de kust of de stranding van een walvis, dolfijn of bruinvis.

2.2 VERWACHT EDUCATIEF BEREIK VOOR 2022

Verwacht bereik voor Het Reizende Walvisziekenhuis

Vanaf de lancering in 2016 ziet de organisatie een stijgende interesse voor bezoeken van Het Reizende Walvisziekenhuis aan evenementen locaties. Aanvragen worden steeds vroeger gedaan om er zeker van te zijn dat Het Reizende Walvisziekenhuis op de locatie aanwezig kan zijn. In 2019 werd voor het eerst ook België bezocht met Het Reizende Walvisziekenhuis. Ook daar was de interesse groot en waren de bezoekers enthousiast over SOS Dolfijn en de geboden voorlichting. Waar het aantal bezoeken die de organisatie met het Reizende Walvis ziekenhuis heeft afgelegd in 2016 niet boven de 5 kwam, steeg het aantal bezoeken in 2019 verder door. Met het versoepelen van de Corona maatregelen en het einde van de pandemie in zicht, is het de verwachting dat evenementen in 2022 weer mogelijk worden. Het maximale aantal bezoeken dat SOS Dolfijn met Het Reizende Walvisziekenhuis per seizoen kan afleggen is beperkt en zal rond de 15-25 bezoeken zijn. Daarbij zal SOS Dolfijn zich de komende tijd vooral richten op voorlichting vanaf de nieuwe vestigingslocatie Landgoed Hoenderdaell. In 2022 staan een aantal grotere evenementen op de planning waarvoor SOS Dolfijn is gevraagd: Rescue Vlissingen, SAR Katwijk en 112Groningen Dag zijn 3 voorbeelden. Hoeveel bezoekers uiteindelijk mogelijk zijn is nog niet te voorspellen. Medio april/mei opent SOS Dolfijn het nieuwe educatieve centrum op Landgoed Hoenderdaell. Jaarlijks ontvangt het landgoed ruim 250.000 bezoekers. Het is de verwachting dat het nieuwe centrum goed ontvangen zal worden bij deze bezoekers.

Verwacht bereik voor scholen

Het digitale lespakket heeft na de lancering in 2018 bij een groot aantal mensen de interesse gewekt. Momenteel wordt er gewerkt aan de uitbreiding en professionalisering van het aanbod voor scholen. Het Reizende Walvisziekenhuis vergt veel planning doordat er meerdere medewerkers van het SOS Dolfijn educatieteam voor nodig zijn om te kunnen inzetten. Er wordt voor de komende jaren gewerkt aan de ontwikkeling van gastlessen voor scholen die laagdrempeliger ingezet kunnen gaan worden. Voor de komende jaren heeft de organisatie zich ten doel gesteld om te komen tot een bereik van 2000 leerlingen die via school de lessen uit het digitale lespakket hebben gevolgd (65-75 schoolklassen) en een stijging van het aantal bezoeken van SOS Dolfijn met Het Reizende Walvisziekenhuis ofwel de gastles aan scholen in de komende jaren. Ook wordt vanuit het nieuwe educatiecentrum ingezet op bezoeken van scholen aan SOS Dolfijn middels een schoolreisje.

Verwacht bereik van informatieoverdracht via website en social media

Net als voorgaande jaren wordt er continu gewerkt aan verbetering van de eigen website en aan de toegankelijkheid waarmee informatie kan worden gewonnen via de website en social media, met doel het bereik via deze media te laten blijven stijgen.

Sinds 2017 heeft SOS Dolfijn geen beschikking gehad over een opvangcentrum, waardoor langdurige zorg in het opvangcentrum niet tot de opties behoorde. Updates en verhalen over de situatie van de dieren die de organisatie onder haar zorg heeft, zijn heel populair bij de doelgroepen die SOS Dolfijn volgen. Eind 2020 is de stichting verhuist naar de nieuwe vestigingslocatie in Anna Paulowna. Daar gaat SOS Dolfijn op en met Landgoed Hoenderdaell een nieuw integraal walviscentrum bouwen waar ook weer opvang mogelijk is. De organisatie verwacht dat deze bouw van een nieuwe opvangfaciliteit en de daarmee in verbinding staande hervatting van de opvang van kleine walvisachtigen medio maart 2022, de aantallen bezoekers en volgers van de website en social media sterk zullen doen toenemen.

Ontwerp nieuwe centrum SOS Dolfijn te realiseren op Landgoed Hoenderdaell

3 WETENSCHAP

De wetenschappelijke pijler en de pijler dierzorg/noodhulpverlening zijn bij SOS Dolfijn sterk met elkaar verbonden en vrijwel niet los van elkaar te koppelen. Wetenschappelijke kennis wordt voornamelijk vergaard via de rehabilitatieprocessen van de opgevangen dieren. Tijdens het rehabilitatieproces worden continue gegevens, samples en kennis vergaard die voor de wetenschap kunnen worden ingezet. Sinds 2017 beschikte SOS Dolfijn niet over een geschikte opvanglocatie en heeft om die reden geen dieren kunnen opvangen.

Dat betekende voor de stichting dat ook de wetenschap op een lager pitje heeft gestaan. December 2020 zijn na de verhuizing alle contacten op dit gebied benaderd met de bekendmaking dat de stichting vanaf begin 2022 naar verwachting weer dieren gaat opvangen. Een aangestelde wetenschappelijke commissie heeft het afgelopen jaar naar onderzoeksinstituten een survey verstuurd om alvast te prikkelen dat er vanaf 2022 weer volop onderzoeksmogelijkheden zijn in het opvangcentrum van SOS Dolfijn. Een eerste onderzoek waarin SOS Dolfijn actief deelneemt is het zenderen van gerehabiliteerde bruinvissen. Dit zenderen zal relevante informatie leveren over o.a. habitatgebruik van de bruinvis in de Zuidelijke Noordzee.

*Gehooronderzoek bij bruinvissen in het voormalig opvangcentrum SOS Dolfijn
Foto door Paulien Bunschoek Photography*

Na opening van het nieuwe centrum zal tevens het gehooronderzoek bij patiënten in de opvang worden hervat. Een goed gehoor is voor walvissen van levensbelang. Bij de bruinvissen die in het opvangcentrum verblijven wordt daarom aan het einde van het rehabilitatieproces het gehoor getest. De gegevens uit het gehooronderzoek kunnen tevens worden toegepast bij beleidsvorming omtrent windmolenparken op zee en de beperking van akoestische vervuiling.

Vanzelfsprekend mogen dergelijke onderzoeken geen onbehagen of negatieve invloed veroorzaken bij de opvangdieren en maken ze deel uit van het normale verzorgingsprotocol.

4 BOUW EDUCATIEF WALVISOPVANGCENTRUM

In 2017 heeft SOS Dolfijn de voormalige vestiging locatie in Harderwijk verlaten om verschillende [redenen](#). Een lange, intensieve zoektocht volgde naar een nieuwe geschikte vestiging locatie die centraal ligt in het werkgebied van SOS Dolfijn en logistiek goed bereikbaar is. Belangrijk onderdeel

in de moeizame zoektocht was ook het werven naar financiële steun voor de realisatie van het nieuwe centrum. SOS Dolfijn is hiervoor afhankelijk van steun via vermogensfondsen, bedrijven en particulieren. Het werkgebied van SOS Dolfijn loopt van Noord Duitsland t/m Noord Frankrijk. De nieuwe vestiging locatie moet goed bereikbaar zijn voor de vrijwilligers en is bij voorkeur gelegen nabij de kust. In 2020 is SOS Dolfijn verhuist naar Landgoed Hoenderdaell, een dierenpark met natuurgebied in de Kop van Noord Holland, te Anna Paulowna. Opvang is een belangrijk thema op het landgoed, dat ook de thuishaven is van een opvangcentrum voor grote katachtigen, Stichting Leeuw. 2021 is het jaar dat volop in teken heeft gestaan van de bouw van het nieuwe centrum. Begin 2022 gaat het centrum open en worden alle taken van de stichting weer volop hervat.

Het nieuwe centrum wordt integraal en vervult de volgende functies:

- Intensive care unit voor opvang van bruinvissen en dolfijnen
- Uitvalbasis en coördinatiecentrum voor hulpverlening grote walvissen in nood
- Opleidingsinstituut voor verbetering hulpverlening aan walvissen wereldwijd
- Educatiecentrum met een permanente expositie over walvissen, de rol van deze dieren in het marien voedselweb en de (antropogene) bedreigingen waar deze dieren mee te maken hebben

4.1 IMPRESSIE VAN DE BOUWERKZAAMHEDEN

